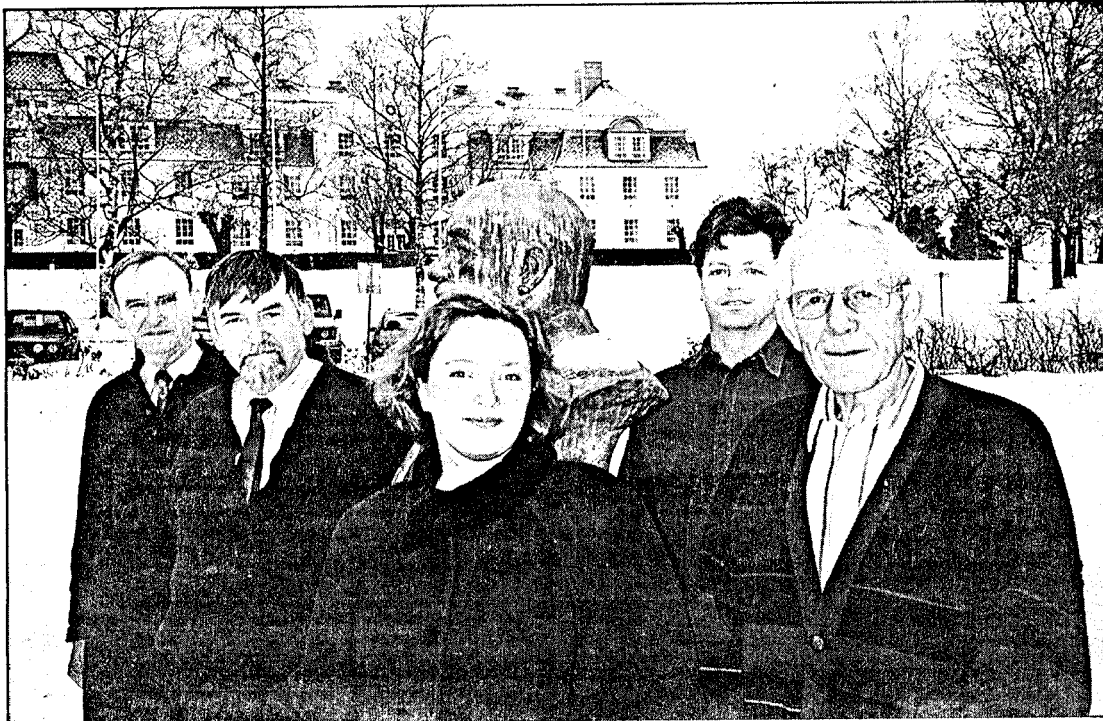

JØNSBERG 150 ÅR

Heimføinger og NS-aksjon

SKJEMT OG ALVOR: Nylig avgått rektor Lars Bogst (fra venstre), rektor Hans Erik Mytting, informasjonsleder Ellionor Tørud, jubileumskomiteleder Tor Gjærtaug og bokkomiteleder Erik Bogst presenterer ei Jønsberg-bok fylt av både tankevekkende alvor og morsomme historier. FOTO: FRANK BRANDSÅS

STANGE: Heimføingene ble døpt i bekken, ferskingene måtte vaske trapper med tannbørste og gutta gikk på kino med silo i baklomma for å plage byfolk. Slike episoder, samt mer dramatiske historier om hvordan NS-sympatisører på Hedemarken fikk sparket rektoren, inngår i en ny bok om Jønsberg landbruksskole.

HA: FRANK BRANDSÅS

Jønsberg landbruksskole starter 5. april feiringen av skolens 150 års-jubileum.

Men skal vi dømme etter gårdsdagens pressekonferanse på skolen, blir det mye moro både før og etter den datoen.

For ikke å snakke om all moroa som har vært i de 150 årene skolen har uteksaminert hele 7.500 elever.

BLODIG ALVOR

I går presenterte skolens ledelse jubileumsboka 150 år for hedemarkenslandbruket. Erik Kjos og hans medarbeidere i jubileumsbokkomiteen har lagd ei bok som er både oversiktlig, innholdsrik og morsom.

Siden det ble gitt ut jubileumsbøker til både 50- og 100 årsjubileet, har den siste boka brukt mest plass på de siste 50 årene.

Blant de mer alvorlige kapitlene finner vi en meget leseverdig historie om Jønsberg under okkupasjonen. Boka legger ikke skjul på at flere i staben var medlemmer av NS, eventuelt sympatiserte med nazis-

tene. Daværende rektor Hjalmar Carlsen hadde lite til overs for disse folkene. NS-tilhengere på Hedemarken sørget til og med for at Carlsen fikk sparken.

NS-BØNDENE REAGERTE

Boka gjengir blant annet et NS-brev hvor det står slik: Tilstanden på skolen ble mer og mer utholdelig for hver dag, og Carlsens oppførsel vakte sterkere og sterkere forbitrelse blant bygdens NS-folk. Det manglet ikke på klager fra NS-elever. De fikk aldri være i fred og følte seg satt utenfor. NS-elevene på skolen tør snart ikke vedkjenne seg sin politiske mening. Det vil bli utholdelig for NS-elever hvis Carlsen skal fortsette.

Halvparten av de 66 elevene som ble tatt opp høsten 1941 var erklærte NS-sympatisører.

Carlsen kom tilbake som rektor etter krigen, og fortsatte til han ble pensjonist i 1959. Hans unike posisjon understrekes av at han fikk Kongens Fortjenstmedalje i gull.

For ordens skyld: Flere av skolens ledere har fått fortjenstmedaljen i sølv. Carlsen er alene om den meget høythengende valøren gull.

DE FØRSTE JENTENE

Karen Svestad fra Åmot, hagebrukslæring sommeren 1917, var den første kvinnelige eleven ved skolen. Ingrid og Marie Furuseth fra Stor-Elvdal fulgte opp som hospitanten vinteren 1926-27.

Kirsti Johanne Lang-Ree, senere gift Ringnes, ble første kvinne til å ta full agronomutdannelse ved skolen i 1942.

Bortsett fra at hun slapp gymnastikk, samt ble plassert i lag med kokka under praksisperioden i tømmerkogen, deltok hun på linje med de andre elevene.

Gamle protokoller viser at rektor så sent som i 1959 var i tvil om hva man skulle gjøre av disse jentene: Kan skolen ta inn kvinnelige elever på samme vilkår som mannlige elever? spurte rektor i et brev til styret.

PÅ KINO MED SILO

I kapitlet Livet på og omkring Jønsberg skildres en del av moroa elevene stelte i stand. I et utdrag fra skoleavisen Strævarn skildres følgende episode:

Søndag afternoon blev fire damer borte for endel herrer paa strækningen Hamar-Veflen. Samtlige damer var

temmelig tykke og gode og omkring 25 års alder.

På gårdsdagens pressekonferanse ble det fortalt om hvordan Jønsberg-elevene puttet skarpluktene silo i lommene før de dro på kino i Hamar. For virkelig å terrorisere byfolket sprede de illeluktene guttene seg over hele salen.

HEIMFØINGENE

Livet på internatet var heller ikke noe kjære mor. Straks guttene flyttet inn på tomannsrommene, var det mann- og kjerringkåring. Den som ikke fulgte pliktene sine, det vil si gjorde som mannen sa, ble straffet til blant annet å vaske trap-pene med tannkost.

Aller tøffest var det nok for de elevene som bodde så nære skolen at de kunne bo hjemme. Disse ble kalt heimføinger, og oppnådde sjelden samme status som internatgut-ta. Under praksisperioden i tømmerkogen ble alle heimføingene døpt i elva - enten de ville eller ikke.

PS: Det er kanskje ikke så rart at «Jeomittene» ble et uttrykk på Jønsberg-elevene. Navnet forklares med at de bare var opptatt av «je og mitt».

Kostbar kjerring

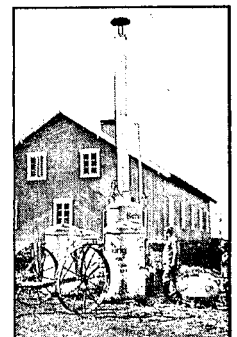
GAMLE DAGER: Tidligere Jønsberg-rektor Hjalmar Carlsen blir blant annet husket for følgende visdomsord: «Ei dårlig kjerring kan dra mer ut av en gård enn sju gode gamper kan dra inn».

FØRST: Kirsti Johanne Lang-Ree, senere gift Ringnes, ble første kvinne til å fullføre utdanning på Jønsberg. Bildet er fra jubileumsboken.

Jentejakt

GAMLE DAGER: Vinterfesten «Jønsberg-ballet» er en kjent tradisjon som de siste Jønsberg-sjefer har gitt opp på grunn av laber interesse fra elevene. I gamle dager var ballet så populært at jentene syntes det var gjevt å bli invitert. Tor Gjærtaug, som slett ikke er gammel, minnes hvordan Jønsberg-elevene dro til gymnasen i Hamar på organisert jentejakt.

KRIGEN: På grunn av krigen oppsto det kraftformangel. Dette kokeriet ble brukt til å koke poteter som for-erstating. Bildet er fra jubileumsboken.

Jubileet

DAGENS SKOLE: Lørdag 5. april arrangerer Jønsberg landbruksskole stor jubileumsfest i Hamars kulturhus. 800 personer er allerede påmeldt til den offisielle delen.

27.-30. august blir det stortstilt jubileumsmarkering med visning av blant annet gamle og nye landbruksredskaper, dyr og kornsorster. Tidligere Jønsberg-elev Arne «Vandrerne» Olstad er ansvarlig for jubileumsrevyen.